OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

KONU CUMHURİYET DÖNEMİ ŞİİRİ

Cumhuriyet Dönemi'ndeki toplumsal değişimler edebî türlerin hepsine yansımıştır. Şiir de bu toplumsal değişimlerle beraber değişip gelişmiştir. Cumhuriyet Dönemi şiirinde birbirini izleyen, birbirine tepki olarak doğan, gelişen farklı şiir anlayışları ortaya çıkmıştır. Bunlar:

SAF ŞİİR

Saf şiir anlayışı, Türk edebiyatında özellikle 1940-1960 yılları arasında Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl Kısakürek, Asaf Halet Çelebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil gibi sanatçılarla önemli bir şiir geleneği hâline gelmiştir. Saf şiir, şiirde dili her şeyin üstünde tutmuş ve divan şiirinin biçimci yapısından da etkilenmiştir. Bu anlayışla yazılan şiirlerde ahenk, güzel ve etkili söyleyiş önemlidir. Bu şiir geleneğinde amaç, dilde saflaşmayı sağlayarak rahat söyleyişi bulabilmektir. Saf şiirde siyaset ve toplumcu görüşler şiirin dışında bırakılmıştır. Masal, rüya, mit, zaman gibi düşsel temaların yanı sıra aşk, ölüm, ayrılık, yalnızlık gibi bireysel temalar da bu şiirlerde sıklıkla işlenmiştir.

TOPLUMCU EĞİLİMLERİ YANSITAN ŞİİR

Toplumcu gerçekçi şiir; bir düşünceye ve ideolojiye bağlı kalarak halkın çektiği sıkıntılara ve yoksulluğa değinen, kimi zaman insanlara çözüm yolları gösteren, tüm

insanlığın mutlu olacağı güzel bir geleceğe işaret eden şiir anlayışıdır. Toplumcu gerçekçi şairler şiirlerinde, o güne kadar değinilmemiş konulara ve kavramlara yer vermişlerdir. "Halkçılık, köycülük, hümanizm" gibi fikirler bu sanatçıları etkilemiştir. Toplumcu gerçekçilere göre sanat, toplumu sadece yansıtan bir ayna değildir; aynı zamanda toplumu değiştirecek araçlardan da biridir.

GARİP AKIMI

Garip şairleri geleneksel şiirde yer alan kafiye, redif, ölçü gibi ögelerin önemsiz olduğunu savunmuşlardır. Onlara göre edebî sanatlar ve konuşma dilinden farklı, süslü bir edebiyat dili gereksizdir. Bu anlayışa göre şiir, halkın konuştuğu sade dille ve halka ait söyleyişle yazılan ve anlamı öne çıkaran bir nitelikte olmalıdır.

Garip akımı içinde yer alan şairler Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu'dur. Akım, adını üç şairin şiirlerinin yer aldığı ve 1941 yılında yayımlanan Garip adlı kitaptan almıştır. Garip akımı, daha sonra "Birinci Yeni" adıyla da anılmıştır.

İKİNCİ YENİ

İkinci Yeni şiirinde anlaşılırlık yerine kapalılık, somut yerine soyut kavramlar gelmiştir. Biçime ve imgeye öncelik veren bu anlayış, konuşma dilinden ve halk dilinin ortak değerlerinden uzaklaşmıştır. İkinci Yeni şairleri; şiiri, çağrışım yönünden zenginleştirmekle beraber toplumdan geniş ölçüde uzaklaştırmıştır. Bu şairler şiirde benimsedikleri dille, yaşanan gerçekler arasındaki bağlantıyı koparmıştır.

Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk, Ece Ayhan, Sezai Karakoç, Ülkü Tamer gibi sanatçılar İkinci Yeni şairi olarak tanınmışlardır.

MİLLÎ EDEBİYAT ANLAYIŞINI YANSITAN ŞİİR

Cumhuriyet'ten önce ortaya çıkan Millî Edebiyat anlayışı Cumhuriyet kurulduktan sonra da etkisini devam ettirmiştir. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda "Millî Edebiyat Anlayışını Yansıtan Şiir" olarak adlandırılan bu gelenek, folklor ve milliyetçilik gibi iki önemli kaynaktan beslenmiştir.

Millî Edebiyat anlayışını sürdüren sanatçılar ve ortaya koydukları eserler "Memleket Edebiyatı" adıyla da bilinmektedir. Millî Edebiyat anlayışını sürdüren şairler içerisinde "folklor"dan en çok yararlanan temsilcilerden biri Ahmet Kutsi Tecer'dir. Şairin şiirlerinde, bu kuşağın eserlerinde genel olarak öne çıkan ve halk şiirinden alınan biçimsel özellikler önemli yer tutmuştur. Hece ölçüsü, nazım şekilleri, halkın konuştuğu sade dil, bu kuşağın şiirlerinde kullanılmaya devam etmiştir.

SORULAR

SORU 1

I. Cahit Sıtkı Tarancı
II. İlhan Berk
III. Melih Cevdet Anday
IV. Ahmet Muhip Dıranas
V. Orhan Veli Kanık

Yukarıdaki sanatçılar bağlı oldukları edebî anlayışlara göre eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V

Cevap: B

SORU 2

I. Yeni'nin sanat görüşü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Şiirde ölçü, kafiye ve redif kullanımı reddedilmiştir.

B) Müzik ve resme ait unsurların şiirde kullanılmasına karşı çıkılmıştır.

C) Sözün doğallığını bozduğu gerekçesiyle edebî sanatlar benimsenmemiştir.

D) Konuda sıradanlık, üslupta gerçekçilik ve içtenlik tercih edilmiştir.

E) Şiirin toplumsal fayda prensibi etrafında yazılması gerektiğine inanılmıştır.

Cevap: E

SORU 3

➤ Ferdiyetçilik
➤ Ölçü
➤ Kapalılık
➤ Şairanelik
➤ Anlamlılık

Aşağıdaki dizelerin hangisinde bu özellikler vardır?

A) Değil birkaç
değil beş on
otuz milyon
aç
bizim!

B) Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpare, geniş bir anın
Parçalanmaz akışında.

C) Gözleri göz değil gözistan
Geceler yukarda telcek-bulutcak
Ilım günleri gelirdi taraçalar

D) Ben, kağnılarla yaylılarla büyüdüm geldim
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye.
Mahzun kağnılarla, nazlı yaylılarınla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye!

E) Ne atom bombası
Ne Londra Konferansı
Bir elinde cımbız,
Bir elinde ayna;
Umurunda mı dünya!

Cevap: B